

Verksamhetsplan Hälsinglands museum 2023

Stiftelsen Hälsinglands museum arbetar utifrån sina stadgar och från överenskommelser med Hudiksvalls kommun och region Gävleborg. En ny regional kulturplan kommer att gälla för åren 2023 - 2026. Museet utgår från synen på kulturen som en demokratisk, kritisk och omvandlande kraft i samhället, grundad på yttrande- och tryckfriheten och med en strävan att garantera allas lika rättigheter och allas möjlighet att delta. Kulturen ska ständigt stå upp för mänskliga rättigheter, mot maktmissbruk och inskränkningar av de demokratiska fri- och rättigheterna. Det allvarliga internationella läget med kriget i Ukraina har dramatiskt aktualiserat kultur- och världsarven som ett fredsbevarande och demokratiskt projekt.

Ett museums uppgift är att förvalta och tydliggöra vårt kulturarv, medverka i den historiska forskningen, begripliggöra samtiden och bjuda in till samtal och debatt. Museet ska även bedriva en bildande verksamhet tillsammans med andra samhällsaktörer.

Museilagen från år 2019 slår fast museernas självständiga ställning som fria kunskapsinstitutioner utan politisk styrning av verksamhetens innehåll. Museernas huvudmän ska "med armlängds avstånd" styra det grundläggande uppdraget genom att fastställa verksamhetens ramar, ekonomiskt och organisatoriskt.

Hälsinglands museum deltar sedan några år i ett internationellt forskningsprojekt om den medeltida konstnären Michel Sittow, som har en central plats i Estlands konst- och kyrkohistoria men ett verk från hans verkstad finns även i Bollnäs kyrka. Projektet har stor betydelse för uppbyggnaden av Estlands nationella kulturarv och kulturpolitik efter självständigheten från Sovjetunionen.

De allvarliga klimatförändringarna gör att arbetet med kulturarvet och samhällsfrågorna måste ses i ett klimatperspektiv. Strävan efter ett samhälle med långsiktig hållbarhet utgör ett av museets avgörande mål. Under 2023 påbörjas ett gemensamt arbete mellan länets kulturinstitutioner där klimat- och hållbarhetsfrågorna ska lyftas fram. Hälsinglands museum och Folkteatern Gävleborg är initiativtagare till samarbetet.

Under 2023 kommer en energikartläggning att utföras för museet.

Samarbetet med kulturens länsinstitutioner är viktig, men det är också viktigt att museet är lyhört för behov och önskemål från kommuner, föreningsliv och civilsamhälle.

Under 2023 kommer museet att rekrytera ny chef.

Utställningsverksamhet

Hälsinglands museum arbetar med ett brett utbud av utställningar, historiskt-samhälleliga, konstnärliga och debatterande. Museets konstutställningar ska karaktäriseras av hög verkshöjd, kvalitet och samhällsrelevans. Några utställningar som planeras för 2023 är följande:

- Knivar. En utställning om knivar och deras bruk. Knivar i hantverk, från museets samlingar men också samiska och romska knivar. I anslutning till våra föremålsutställningar kommer vi också att anordna workshops och föredrag.
- Resandeliv, en utställning med scener om de resandes livsvillkor och sysselsättningar, främst från Ljusdals kommun.
- John Sten och Bali. En utställning på slottet i Gävle om konstnären John Stens sena målningar, bl.a. de verk som tillkom på den sista resan, den till Bali.
- Sven Gillsäter, liv och verk. En fotoutställning om den svenske fotografen, filmaren, författaren och regissören Sven Gillsäter, bördig från Njutånger.
- Pieter Ten Hoopen, retrospektiv fotoutställning med den svensk-nederländske fotografen. Pieter Ten Hoopen har under drygt tjugo års tid arbetat som fotograf över stora delar av världen, för svenska och internationella tidningar, UNHCR. Nu också med en ny serie – en skildring av Delsbo och Dellenbygden.
- Yttrandefrihetens gränser, en utställning från Forum för levande historia om vikten av att olika röster kommer till tals, men också om svårigheter som kan uppstå.
- Lena Sjöberg, illustratör och konstnär. En ny utställning i vår serie där vi visar aktuella bilderbokskonstnärer som lyfter litteratur för unga och fungerar läsfrämjande.
- Michel Sittow in the north, altarpieces in dialogue. Från ett gemensamt forsknings- och utställningsprojekt, ett samarbete mellan Estlands konstmuseum, Hälsinglands museum, Svenska kyrkan och andra institutioner. Om medeltida konst, kyrka och aktörer runt Östersjön. Utställningen visas i Tallinn april-oktober och på Hälsinglands museum från november. Under året kommer även en internationell konferens om kyrkligt kulturarv att planeras, med genomförande våren 2023.
- I idérummet kommer vi att visa olika textila historieberättelser, men också samtida textilkonst. Först ut blir "Krinolinen från Rengsjö".
- Från det pågående inventerings- och inspirationsprojektet Textil i Hälsingland kommer en redovisande utställning från deltagande formgivare med skisser och prototyper.

Tre utställningar från år 2022 går även in under våren 2023:

- *Alma Winkler, Take my life*, en textilinstallation som ställer de ständigt aktuella frågorna om moderskap, om ambivalens, om kärlek, närhet och avstånd.

- *Anna Sjödahl, All denna djävla lycka* är en retrospektiv konstutställning med Anna Sjödahls verk som gestaltar vardagsliv och konst med humor och allvar. Men också med en naturlyrisk ådra.

- *John Sten och Paris*. En utställning som skildrar John Stens möte med kubismen under de dynamiska åren i Paris på 1910-talet. Med inlånade verk av andra samtida kubister som Henri Le Fauconnier och Pablo Picasso.

Under 2023 kommer Hälsinglands museum att arbeta tillsammans med Länsstyrelsen i en förstudie där konstnären Karin Alfredsson skildrar länets Nationalparker och naturreservat genom ett konstnärstemperament.

Nationella minoriteter

Utställningen *Rosa Taikon – konsten och kampen* har fått stor publik och väckt ett brett intresse. Pedagogiken till utställningen är omfattande, såväl lokalt som regionalt. En mobil version av utställningen kommer att turnera nationellt under året, med start i Ekerö och Tibro kommuner.

Museet arbetar fortsättningsvis med att integrera minoritetsperspektivet i övrig samlings- och utställningsverksamhet, främst med fokus på romsk och samisk historia. Samarbetet med Romska kulturcentret i Malmö fortsätter, liksom med Frantzwagnersällskapet i resandefrågor.

Under våren planeras visningar av Hälsingegårdar med fokus på romskt hantverk och -kulturhistoria. Förintelsens minnesdag den 27 januari uppmärksammas.

I arbetet med att ta fram pedagogik för världsarvsgårdarna kommer också minoritetsperspektivet att vara en självklar del.

Samlingar och arkiv

Tillgängliggörandet av museets föremålssamlingar och arkiv fortsätter, bl.a. genom att museet fortsätter att kontinuerligt offentliggöra sina samlingar på digitaltmuseum.se och länkade öppna data på kulturnav.org. Museet strävar efter att förenkla åtkomsten till digitala objekt genom att ha öppna licenser och leverera data till både RAÄs K-samsök och EUs Europeana. Verksamheten fortsätter med den strukturella uppordningen av centrala samlingar, arkiv och nyförvärv.

Hälsinglands Museum

Museet började under 2022 förvara och tillgängliggöra arkivmaterial digitalt. Senaste åren har många arkivöverlämningar skett till museet. Både föremåls- och arkivsamlingarna genererar många besök och är en viktig kontaktyta mellan museet och allmänhet samt forskare.

Digitaliseringen av museets äldre bildsamling fortsätter kontinuerligt, i samarbete med Arkion i Bollnäs. Uppordningen ändrar fokus till att tillgängliggöra fotografier ut museets s.k. sockenindelade samling. Hilding Mickelssons bildsamling är i princip helt klar och är nu sökbar på Digitalt museum.

Samarbetet med DiBiS fortsätter för att inte riskera att det fotomaterial som föreningen under många år samlat in går förlorat. Under 2023 driftsätts en ny Primus-samling där DiBiS fotosamling kan börja tillgängliggöras på digitaltmuseum.se. DiBiS digitaliserade bildmaterial omfattar ca 250 000 bilder, en viktig historisk bildkälla. Förutom konvertering och drift av databasen hjälper museet föreningen med en deltidstjänst.

Arbetet med bilddatabasen Romska bilder fortsätter, tillsammans med RKC och under 2023 hoppas vi att en bilddatabas med Frantzwagnersällskapet blir verklighet.

Flytten till museets nya konstmagasin fortsätter. Det nya konstmagasinet möjliggör nya tolkningar och utställningar av museets konstsamling förutom att det säkrar samlingens långsiktiga bevarande.

Kriget i Ukraina har visat på behovet av ett stärkt skydd för kulturarvet. Myndigheten för samhällsskydd och försvar (MSB) har väckt frågan och Riksantikvarieämbetet vill att museer utför riskanalyser kring samlingar och föremål som kan hotas i händelse av konflikt. Hälsinglands Museum kommer att ta upp hur museets samlingar ska skyddas inför katastrofer och hot. Dels genom att förbereda för åtgärder som ska utföras vid direkt fara, evakuering, prioritet av föremål o.s.v. men också genom att uppdatera museets långsiktiga planer för museisamlingens bevarande.

Pedagogik

Museets pedagogik följer utställningsverksamheten men arbetar också självständigt med särskilda teman och i olika projekt. Barn och unga är vår primära målgrupp och vi fortsätter att arbeta i hela länet med olika pedagogiska program.

Under våren kommer museet speciellt vända sig till olika föräldragrupper med samtal och föredrag om föräldraskap och livspussel utifrån utställningarna "All denna jävla lycka" av Anna Sjödahl och "Take my life" av Alma Winkler.

Under 2022 har museet prövat olika modeller där vi lyft in minoriteternas roll och plats i lokalsamhället och på Hälsingegårdar. Under 2023 kommer arbetet att bli en del av världsarvspedagogiken för barn och unga.

Pedagogiken till utställningen om Rosa Taikon fortsätter och samarbetet med RKC och Angelica Ström, systerdotter till Katarina Taikon. Museets tillfälliga utställning "Resandeliv" kommer också att arbeta pedagogiskt, främst i Hudiksvall och Ljusdal.

En omfattande pedagogik kommer också att organiseras i anslutning till utställningen "Yttrandefrihetens gränser" producerad av Forum för levande Historia.

Det pedagogiska arbetet i äldregruppen "Hudiksvall hela livet" med visningar och föreläsningar fortsätter.

Hälsinglands museum fortsätter att vara en aktiv part i den guideutbildning som organiseras av Forsa folkhögskola och även här har vi involverat minoritetsperspektivet inom olika teman.

Under 2023 fortsätter museet med dramatiserade pedagogiska visningar som en pedagogisk modell.

Pedagogik i anslutning till världsarvet Hälsingegårdar återfinns under denna rubrik.

Kulturmiljöinsatser

Museets arbete med kyrkan och det kyrkliga kulturarvet är en stor och pågående uppgift. Under 2023 kommer inventeringen av alla kyrkor och kapell i Alfta - Ovanåkers församling att färdigställas. Inventeringen kommer också att följas av en publikation. Museet kommer under året att marknadsföra resultat och arbetsmodell från inventeringen för fler församlingar/pastorat.

Kyrkans historiska kontinuitet och dess samhälleliga betydelse i en period av stor omställning gör den speciellt viktig i det breda kulturarvsarbetet. Museet fortsätter sitt nära samarbete med församlingar/pastorat, stiftet och Svenska kyrkan central. Ett exempel är forsknings- och utställningsprojektet om Michel Sittow, där museet har samarbete med Bollnäs pastorat. Även Helsingfors universitet ingår i projektet, vilket alltså förenar nationer över gränserna i kulturellt och fredligt samarbete, en kontrast till det närliggande kriget.

Museet har blivit en samlingsplats för intresset kring fiske, kustliv och båttyper. Under 2022 uppmärksammades att klinkbyggda båtar finns på Unescos lista för immateriella kulturarv. Vi vill under året erbjuda den ideella gruppen Kustcirkeln olika föredrag i frågan.

Hälsinglands museum deltar i ett projekt som samlar in, digitiserar och tillgängliggör dagböcker från (i huvudsak) 1800-talet. Folkliga dagböcker är ett viktigt källmaterial för olika typer av historisk forskning. Projektet riktar in sig på material som ägs privat eller av hembygdsföreningar och är ett samarbete mellan Gustav Adolfs Akademin för folklig kultur och olika museer. Dagböckerna kommer efter hand att göras offentliga på digitaltmuseum.

Hälsingegårdar

Utvecklandet av en pedagogik för världsarvet hälsingegårdar har påbörjats och under året 2023 kommer arbetet att systematiseras för olika åldersgrupper. I processen är det nu viktigt att knyta olika lärargrupper till förarbetena. Unesco lyfter idag att världsarven har fått en allt viktigare roll som plattform för hållbar utveckling och bör knytas till medverkan till internationellt samarbete. För museet är det också viktigt att i pedagogiken också involvera minoriteterna och deras roll i lokalsamhället och på hälsingegårdarna.

Pedagogik riktad till samtliga barn och unga i regionen ska bli bekant med världsarvet och värdena med att vara ett världsarv. Det betyder även att de generella värdena kring världsarv och minoritetsarbete inkluderar kunskap om säregenheterna i den lokala historien och kulturhistorien.

Samarbetet med Göteborgs universitet fortsätter genom en samdoktorandtjänst. Avhandlingsprojektet har rubriken "Måleri i gård och kyrka. En studie av förutsättningar, marknader och arenor i Hälsingland 1760 – 1800". Projektet kommer att färdigställas under senare delen av 2023 genom avhandling och disputation.